

CDA moet titel 'Partij van de Samenleving' verdienen

Paars denkt sterk vanuit de as staat-markt. Vanuit de gedachte van gespreide verantwoordelijkheid kan het CDA concrete voorstellen doen waar de samenleving naar smacht. Het belangrijke terrein publiek-privaat verdient meer aandacht. Het CDA heeft daarvoor de munitie. Op een aantal terreinen -infrastructuur, zorgsector, onderwijs, de nutssector en schaalvergroting in het openbaar bestuur - kan het CDA gespreide verantwoordelijkheid concreet uitwerken.

Kees Versteegh en Heleen Crul hebben in het zomernummer van Christen Democratische Verkenningen 'durven kiezen' suggesties gedaan en zich openlijk afgevraagd waar het CDA blijft met de ballen voor open doel: De notie van 'partij voor de samenleving' heeft in haar algemeen heel weinig onderscheidend vermogen, zolang zij niet programmatisch is uitgewerkt, aldus Ab Klink in de slotbeschouwing van het zomernummer. Die uitwerking is zeker niet altijd lastig.

Vanuit de gedachte van de gespreide verantwoordelijkheid kan het CDA concrete voorstellen doen, waar de samenleving naar smacht. Paars denkt sterk vanuit de as staat-markt: zaken dienen of door de staat georganiseerd en uitgevoerd worden of

door de markt. Juist op dit punt, en dan spreken we over sectoren als openbaar nut, onderwijs, zorg, infrastructuur, woningcorporaties, dient het CDA creatiever te denken. Het CDA heeft daarvoor de munitie.

Hieronder vijf suggesties.

Mr. F.A.M. van den Heuvel

Infrastructuur

Paars heeft de afgelopen vier jaar veel gepraat over infrastructuur, over diverse projecten en de aanleg hiervan. Steeds meer is duidelijk dat de overheid dit probleem niet alleen kan oplossen. Overheid en markt hebben een gezamenlijk belang: publiek-private samenwerking. Het CDA heeft als enige partij publiek-private samenwerking in de infrastructuur in het verkiezingsprogramma staan, opgeschreven vanuit het beginsel van gespreide verantwoordelijkheid. Dit neemt overigens niet weg dat de overheid eindver-

antwoordelijke blijft voor een goede infrastructuur en hiervoor niet mag weglopen. Fichter, taken, functies, activiteiten dienen zoveel mogelijk te worden gespreid over de spelers in de maatschappij: overheid, markt, samenleving. Wanneer een private partij een bepaalde taak beter, goedkoper en meer verantwoord kan uitvoeren dan de overheid, ook met het oog op de publieke rol en zaak, dan is deze de aangewezen om de taak uit te voeren. Het CDA dient dit onderwerp nog concreter naar voren brengen nu paars te veel op de toer zit van praten, seminars en rapporten.

De zorgsector

Een tweede punt betreft de zorgsector. Op het terrein van de gezondheidszorg wordt vaak krampachtig gedaan over private initiatieven. Privéklinieken zouden elitaire instituten zijn voor de *happy few*, terwijl het volk dan aangewezen is op slechte ziekenhuizen. Waarom privé-initiatieven niet toestaan wanneer behoefte is aan dergelijke initiatieven? Mogelijk kunnen deze instellingen de huidige krapte wel oplossen? Mogelijk kunnen private instellingen samenwerken met bestaande ziekenhuizen? Met werkgevers? Mogelijk kunnen bepaalde genees- en zorgtaken beter door andere partijen dan traditionele zorginstellingen gedaan worden: subsidiariteit. Juist het CDA zou hiervoor moeten pleiten. Natuurlijk moeten we dan waken voor de zo gevreesde tweedeling. Private zorginstellingen moeten niet tot gevolg hebben dat overheidsgerelateerde instellingen verpauperen. Ook voor een goede zorg voor iedereen heeft de overheid een verantwoordelijkheid. Daarnaast dient de overheid of een onafhankelijk instituut te waken over de kwaliteit van de privékliniek op

terreinen van veiligheid, deskundigheid en hygiëne. Wat betreft onderwijs hebben we ruime ervaring. Iedere particuliere stichting of vereniging kan een school beginnen mits aan bepaalde kwaliteitscriteria wordt voldaan. Waarom deze mogelijkheid *mutatis mutandis* niet in de zorg creëren.

Onderwijs

Een derde sector met publieke en private invloeden is het onderwijs. Het CDA hepleit steeds, ter onderscheiding van paars, dat we niet rigide van óf overheid óf markt moeten uitgaan bij het zoeken naar nieuwe wegen. Ook binnen het onderwijs zijn mogelijkheden voor publiek-private samenwerking. Waarom scheppen of stimuleren we niet de mogelijkheid van de 'buitengewoon onderwijzer of leraar'. Binnen de universitaire wereld werkt het fenomeen goed. Iemand uit het bedrijfsleven, het advieswezen of de bancaire sector doceert één of twee dagen aan de studenten en brengt aldus praktijkervaring over. De hoogleraar zelf houdt zicht op hetgeen bij universiteiten rondloopt en de studenten horen meer dan de theorie. In het primair en voortgezet onderwijs, binnen het mbo- en hbo-onderwijs is een tekort aan onderwijzers en leraren voor met name technische en economische vakken. Bedrijven klagen dat het onderwijs zo slecht aansluit op hetgeen ze vragen en leerlingen vinden het onderwijs saai en eentonig. Wellicht lopen bij bedrijven en adviesbureaus veel deskundigen juist op de terreinen economie en techniek rond, die niet afwijzend staan tegenover één of twee dagen lesgeven. Het bedrijf kan hiermee het vaak genoemde maatschappelijk ondernemen concreter en de part-time leraren krijgen een bredere scope. Vacatures worden

vervuld, de buitengewoon leraar kan een betere aansluiting met het bedrijfsleven verzorgen en de leerling krijgt gevarieerder lesstof. Gespreide verantwoordelijkheid!

De nutssector

Een vierde sector die sterk in beweging is: de nutssector. Eén van de belangrijkste ontwikkelingen onder deze bedrijven is privatisering. Dit past weer mooi op de paarse as staat-markt: van onderdeel van de overheid naar private NV met aandeelhoudersbelang als doel in zichzelf en de (kleinere) gebruikers die het kind van de rekening zijn. De CNN-A 2000-problemen in Amsterdam zijn illustratief en profetisch: keuzevrijheid, marktwerking, inspraak en lagere kosten bleken een farce. Wat is het christendemocratische antwoord of alternatief? Waarom denken we niet vaker aan de coöperatie? Openbare nutsbedrijven kunnen worden geëxploiteerd in de vorm van een coöperatie van leden/consumenten. De ondernemingsleiding wordt dan gestimuleerd een beleid te voeren dat draagvlak heeft en de belanghebbenden zijn niet uit op het korte termijn-succes, dat aandeelhouders vaak nastreven. De onderneming kan in deze vorm zakelijkheid koppelen aan betrokkenheid en de coöperatie is een private vorm die meer dan de door aandeelhouders gedomineerde bv of nv inspraak en keuzevrijheid in zich heeft. In de Verenigde Staten heeft men positieve ervaringen met coöperaties in de sectoren energie, milieu, telecom en infrastructuur. De coöperatie is ook niet beperkt tot kleinschalige activiteiten zoals instellingen in de zuivel en de fi-

nanciële sector aantonen. De coöperatie had de Amsterdamse CNN-fans veel leed kunnen besparen en Clinton-gate-vermaak kunnen bieden!

Schaalvergroting binnen het openbaar bestuur

Tot slot een vijfde terrein waar het CDA, met het uitgangspunt van de gespreide verantwoordelijkheid voor ogen, duidelijk en concreet kan zijn: de schaalvergroting binnen het openbaar bestuur. Het CDA dient op lokaal, provinciaal en landelijk niveau iedere vorm van gemeentelijke 'herindeling' keihard en rigoureuus af te wijzen wanneer de relevante partijen (bestaande gemeenten) hier tegen zijn. Het wegstrepen van eeuwenoude gemeentegrenzen en het bij elkaar gooien van begrotingen dienen geen enkel doel. Wel is het van belang intergemeentelijk en regionaal samen te werken, zeker op terreinen als ruimtelijke ordening en milieu.

Het CDA heeft als enige partij publiek-private financiering in de infrastructuur in het verkiezingsprogramma staan.

Echter, dit behoeft geen grenscorrectie! Afstand burger-politiek, menselijke maat en herkenbaarheid zijn hier sleutelwoorden.

Bovengenoemde concrete uitwerkingen van gespreide verantwoordelijkheid zijn slechts enkele voorbeelden. Wanneer het CDA aldus inhoud kan geven aan abstracte beginselen, creatiever is met aloude beginselen, dan pas kan ze de titel 'partij van de samenleving' claimen.

Mr. F.A.M. van den Heuvel is senior accountant-gezondheidszorg Rabobank Utrecht.